

En brikke ingen turte røre

Norges fredsbevarende bidrag i Libanon 1978–1982

The immovable pawn

The Norwegian contribution to the peacekeeping operation in Lebanon 1978–1982

Robin Sitter

Forsker ved Institutt for forsvarsstudier ved Forsvarets høyskole

Master i historie, 2019

robin.sitter@gmail.com

Hilde Henriksen Waage

Professor i historie, Institutt for arkeologi, konservering og historie (IAKH) ved Universitetet i Oslo (UiO) og seniorforsker ved Peace Research Institute Oslo (PRIO)

Dr.philos. i historie, 1997

h.h.waage@iakh.uio.no

Sammendrag

Hvorfor bidro Norge med militære styrker til United Nations Interim Force in Lebanon (UNIFIL) i 1978? Hvorfor trakk ikke Norge sine styrker ut da det viste seg at nordmennene ikke hadde noen mulighet til å oppfylle FN's mandat, og da situasjonen på bakken gikk fra vondt til verre og var direkte farlig for norsk militært personell? Litteraturen rundt årsakene til at norske soldater ble sendt på FN-opdrag, har vært sentrert rundt to motiver: sikkerhetspolitiske egeninteresser og altruisme. Denne artikkelen analyserer hvordan disse to motivene kom til uttrykk vedrørende den norske deltakelsen i UNIFIL. Samtidig var det klart for norske myndigheter at de hadde et svært begrenset handlingsrom i Libanon. Norges deltakelse skyldtes i utgangspunktet FN's særstilling i norsk utenrikspolitikk. Avgjørelsen om å delta ble tatt på autopilot, men da soldatene først var i Libanon, oppfattet norske myndigheter at bordet fanget. FN-styrken ble en fast brikke ingen turte flytte på. De politiske omkostningene ved å trekke seg ut ble vurdert som for store, selv om situasjonen ble radikalt endret som en følge av den israelske invasjonen i 1982. Samtidig anså norske militære ledere oppdraget som meningsløst.

Nøkkelord

norsk utenrikspolitikk, engasjementspolitikk, fredsbevaring, UNIFIL, Libanon

Abstract

Why did Norway contribute military forces to the United Nations Interim Force in Lebanon (UNIFIL) in 1978? Why did Norway not withdraw its troops when it realised that the force could not fulfil its UN mandate and the situation on the ground was far more dangerous than expected? The literature on why Norwegian soldiers were sent on UN peacekeeping missions has centred around two main motives: Norwegian self-interest and altruism. This article analyses how these political motives were expressed through Norway's contribution to UNIFIL. In this context, the Norwegian government perceived that it had no room to make independent decisions. The main reason for Norway's participation in UNIFIL was the UN's exceptional position in Norwegian foreign policy. Not having carried out any independent risk assessment, the government's decision to send troops to Lebanon was made on autopilot. When the Norwegian troops arrived, they reported that the situation on the ground was far more dangerous than the govern-

ment had anticipated. The UN force became an element that no one dared relocate in case it disrupted what stability remained in Lebanon. The Norwegian government considered withdrawing its troops, but the political costs were considered too high, even when the situation changed radically following Israel's invasion in 1982. After the invasion, Norwegian military leaders perceived the mission as meaningless. Still, Norway continued to station troops in Lebanon for twenty years.

Keywords

Norwegian foreign policy, Peacekeeping, UNIFIL, Lebanon

I løpet av en tjueårsperiode fra 1978 til 1998 sendte norske regjeringer over tjue tusen nordmenn for å tjenestegjøre i United Nations Interim Force in Lebanon (UNIFIL).¹ Mang en norsk soldat stod altså under fjerne himmelstrøk i «fredens tjeneste» i denne FN-operasjonen i Sør-Libanon. Å delta i FNs fredsbevarende operasjoner var en viktig del av Norges FN-politikk under den kalde krigen, en tid hvor det å si at FN utgjorde en hjørnestein i norsk utenrikspolitikk, var en standardfrase for samtlige norske regjeringer.² Årsakene til at norske soldater ble sendt ut på FN-oppdrag, har vært sentrert rundt to motiver: sikkerhetspolitiske egeninteresser og altruisme. Norske myndigheter ønsket at utenrikspolitikken både skulle tjene norske interesser og idealer gjennom den norske engasjementspolitikken.³ Det som var bra for Norge, var også bra for verden.

Hvorfor valgte norske beslutningstakere å delta i UNIFIL, og hvorfor ble norske styrker stående i Libanon? Artikkelen viser at de tidligere funnene om egeninteresser og altruisme ikke var fullgode forklaringer på det norske FN-engasjementet. Artikkelen skiller seg fra tidligere litteratur ved å fremheve hvordan norske myndigheter handlet på autopilot og ikke hadde noen grunnleggende diskusjon om hvorfor norske soldater skulle til Sør-Libanon. Vi viser i artikkelen hvilket handlingsrom eller kanskje snarere mangel på sådant de norske beslutningstakerne mente de hadde. De norske politiske avgjørelsene angående UNIFIL ble tatt på grunnlag av hensynet til FN og USA, og ikke av en vurdering av situasjonen på bakken. De politiske omkostningene ved å trekke seg ut ble vurdert som for store, samtidig som situasjonen var radikalt endret. Det norske bidraget ble ansett som meningsløst av norske militære etter en ny israelsk invasjon i 1982.

Den etablerte forskningslitteraturen gir altså ikke fullgode forklaringer, da den har lagt vekt på sikkerhetspolitisk egeninteresse og altruisme som karakteristikk av norsk utenrikspolitikk og motiv for Norges FN-oppdrag. Norsk utenrikspolitikk skulle gi inntrykk av å ha en uegennyttig karakter og «at engasjementet er rettet mot noe eller noen som egentlig ligger bortenfor snevre norske egeninteresser».⁴ Engasjementspolitikken skulle skape et bedre organisert samarbeid mellom stater og økt rettferdighet. Samtidig skapte den også en usedvanlig stor virkestrang som bygget på et norsk altruistisk selvbilde som hadde vokst frem over tid og «bygger på subjektivt opplevde egenskaper ved staten, nasjonen og folket».⁵ Det norske selvbildet innebar altså et ønske om å gjøre det rette. Men at det å gjøre det rette ikke stod i samsvar med de faktiske resultatene på bakken, var ikke så nøye.⁶ Å delta i FNs fredsbevarende operasjoner var en viktig og profilert del av Norges FN-politikk, og deltakelse i slike operasjoner ble et mål i seg selv.⁷

-
1. Børresen, Gjeseth & Tamnes 2004: 166, 170–171, 188.
 2. Svenbalrud 2012b: 159, 174.
 3. Børresen et al. 2004: 171; Riste 2001: 255–258; Riste 2003: 81–83; Leira 2007: 9.
 4. Kristoffersen 2009: 9.
 5. Leira 2007: 9; Tamnes 1997: 342, 469.
 6. Leira 2007: 37.
 7. Svenbalrud 2012b: 174; Svenbalrud 2012a: 211.

Den norske virketrangen til å engasjere seg i verden var i tillegg drevet av et norsk småstatsperspektiv. Som en liten stat i utkanten av Europa hadde Norge lite å stille opp mot militær aggresjon. En væpnet konflikt, eksempelvis i Midtøsten, kunne dra inn supermaktene og få konsekvenser for Europa og Norge. Dermed var det i norske egeninteresser å demme opp for generell bruk av militærmakt og fremme en kollektiv rettsorden med robuste internasjonale rammeverk og spilleregler. FNs fredsbevarende oppdrag ga også norske myndigheter mulighet til å påvirke utviklingen i ulike regioner og ha større innvirkning enn det den norske småstatsstatusen skulle tilsi. Slike oppdrag kunne i tillegg redusere muligheten for væpnet konflikt.⁸ Engasjementet som UNIFIL ble et uttrykk for, skulle dermed tjene både norske idealer og egeninteresser.

Aldri et spørsmål om, men med hva og hvordan – 1978

I april 1975 brøt det ut borgerkrig i Libanon. Krigen bidro til at landet falt fra hverandre, og libanesiske myndigheter hadde ikke lenger kontroll over territoriet sitt. Ulike grupperinger og stater sloss på libanesiske jord. Tidlig i borgerkrigen hadde Syria støttet de muslimske gruppene, hovedsakelig organisert i Den libanesiske nasjonalbevegelsen, og PLO (Den palestinske frigjøringsorganisasjonen). Men i 1976 skiftet Syria side og grep inn til fordel for de kristne. De kristne var på defensiven, og det var mulig at de kunne tape. Ved et slikt tap fryktet Syria at landet kunne miste kontroll over Libanon. Enten kunne Libanon bli delt, eller Israel kunne gripe inn. Syria ønsket å opprettholde kontroll, og dette førte til en okkupasjon av deler av Libanon. Syria skulle komme til å stå med styrker i Libanon til 2005. Den syriske intervensjonen var imidlertid til fordel for de kristne, som var Israels støttespillere i Libanon. Israel godtok dermed Syrias nærvær så lenge syrerne holdt seg unna områdene som grenset til Israel. PLO kunne dermed oppholde seg i grenseområdene i Sør-Libanon, da syrerne ikke ville angripe dem der. Dette gjorde at PLO hadde utbredt kontroll i sør, og PLOs angrep mot Israel stoppet dermed ikke opp. Men selv ikke syriske styrker, under dekke av å være en «arabisk fredsstyrke», klarte å få den libanesiske borgerkrigen under kontroll.⁹ Det ulmet under overflaten.

Da Israel 15. mars 1978 invaderte Sør-Libanon som følge av et terrorangrep mot Israel der 37 personer døde, fikk Norge muligheten til å vise sin støtte til FN i praksis. Hensikten med det palestinske angrepet, utført av Fatah, den største og viktigste gruppen i PLO, var å markere seg i den pågående libanesiske borgerkrigen og forstyrre de pågående fredsforhandlingene mellom Israel og Egypt.¹⁰ Målet for den israelske invasjonen var å ødelegge PLOs infrastruktur og opprette en sikkerhetssone nord for den israelske grensen.¹¹ USAs president Jimmy Carter reagerte sterkt på den israelske invasjonen. Mest av alt fryktet han hvilke konsekvenser invasjonen kunne få for de pågående fredsforhandlingene mellom Egypt og Israel. Å sende en fredsbevarende styrke til Sør-Libanon var en mulighet for Carter til å få situasjonen såpass under kontroll at fredsforhandlingene ikke ble skadelidende. Dermed presset amerikanerne på i FNs sikkerhetsråd for å få opprettet en slik styrke.¹²

Forslaget til amerikanerne ble møtt med utbredt skepsis i Sikkerhetsrådet. Sovjetunionen tvilte på resolusjonen og erklærte at de ikke ville betale for UNIFIL.¹³ Rådgivere til FNs

8. Tamnes 1997: 413; Tamnes 2015: 385; Børresen et al. 2004: 171.

9. Waage & Huse 2019: 8–9, 12–13; Waage 2013: 224–232.

10. Jensehaugen 2018: 117.

11. Shlaim 2000: 369–370; Khalidi 1979: 123–124; Harris 2012: 239–240; Waage 2013: 233.

12. Skjelsbæk 1990: 58; Sønsteby 2015: 54–55.

13. FNs sikkerhetsråd 1978: 3.

generalsekretær Kurt Waldheim poengterte at det ikke eksisterte noen forutsetninger for en fredsbevarende styrke i Sør-Libanon, slik vurderingen også hadde vært i 1975, da Sikkerhetsrådet sist hadde vurdert spørsmålet. Konklusjonen da var at verken Israel eller PLO ville samarbeide med FN, samtidig som det ville være vanskelig å finne stater som ville stille soldater til et så farlig oppdrag.¹⁴ Brian Urquhart, visegeneralsekretær for politiske saker i FN med ansvar for fredsbevarende styrker, omtalte det forestående oppdraget i Sør-Libanon som «en fredsbevarers mareritt».¹⁵

På tross av advarslene mot å opprette en fredsbevarende styrke ble UNIFIL opprettet 19. mars ved sikkerhetsrådsresolusjon 425. Mandatet til styrken var at den skulle overvåke israelsk tilbaketrekning, opprette fred og sikkerhet og assistere libanesiske myndigheter i å gjenopprette suverenitet over eget landområde.¹⁶ Etter at UNIFIL var opprettet, trengte Waldheim at medlemslandene stilte militære styrker til disposisjon. Veien var kort til å spørre hvordan norske myndigheter stilte seg til saken.

FN hadde i etterkrigstiden en spesiell plass i norsk politikk, men samme dag som UNFIL ble opprettet, understreket forsvarsminister Rolf Hansen (AP) at «Norge først må foreta en selvstendig vurdering av bataljonens oppgave».¹⁷ Hansen poengterte at styrken ikke skulle settes inn i områder med kamphandlinger, og at det skulle foreligge en våpenhvile. Det skulle også være en enighet mellom Israel og Libanon om at det var ønskelig med FN-styrker.¹⁸ Det siste poenget til Hansen ble torpedert ved at verken Israel, PLO eller Syria ønsket noen FN-styrke, men de var heller ikke direkte imot det. Det var ingen våpenhvile mellom partene.¹⁹ Det gjorde at området FN-styrken skulle inn i, var en krigssone.

Dette skulle likevel ikke føre til at Norges deltakelse i UNIFIL ble inngående vurdert. For norske myndigheter var det selvsagt at Norge måtte svare ja.²⁰ Dette bygget på at norske myndigheter tidligere, i 1956 og 1960, hadde gitt FN raske positive svar om å delta med militære styrker til henholdsvis FN-styrken i Egypt og Kongo.²¹ I 1964 hadde Stortinget opprettet en FN-beredskapsstyrke for enklere å stille militære styrker til FN-tjeneste. Det at denne styrken ikke var bundet opp andre steder i 1978, gjorde at midlene for innsatsen var klare.²²

Den raske behandlingen bygget på FN's særstilling i norsk politikk. De norske militære bidragene kunne stabilisere en farlig situasjon som kunne utvikle og spre seg til andre steder i verden, samtidig som det styrket norsk anseelse utad.²³ Da Norge i 1973 ikke var blitt spurt om å delta i FN-styrken som ble satt inn etter Yom Kippur-krigen mellom Egypt, Syria og Israel, hadde skuffelsen vært stor blant norske beslutningstakere.²⁴ Da Norge i 1978 fikk muligheten til å delta i en FN-styrke, var det derfor begeistring blant norske myndigheter, og det var allerede en etablert presedens for å ta raske avgjørelser ved henvendelser om militære styrker til FN-tjeneste.

14. Gilmour 2017: 29; James 1983: 614–615.

15. «Southern Lebanon would almost certainly be a peacekeeper's nightmare» (Urquhart 1987: 288).

16. FN's sikkerhetsrådsresolusjon 425 19. mars 1978.

17. Telegram, «Norske FN-styrker til Midt-Østen – norske kommentarer»: 1. 20. mars 1978, Utenriksdepartementet (heretter UD) 26. 6/65K, bd.1.

18. Telegram, «Norske FN-styrker til Midt-Østen – norske kommentarer»: 1–2. 20. mars 1978, UD 26. 6/65K, bd.1.

19. Skjelsbæk 1985: 66–67; Skjelsbæk 1990: 58.

20. Børresen et al. 2004: 170.

21. Skogrand 2004: 233–234, 239.

22. Skogrand 2004: 237–238; Børresen et al. 2004: 171.

23. Skogrand 2004: 234.

24. Tveit 1996: 544–546.

Norske myndigheter mottok 20. mars en uformell forespørsel om Norge kunne stille militære styrker til UNIFIL.²⁵ Samme dag informerte den norske regjeringen FNs generalsekretær om at det var fattet et politisk prinsippvedtak om at Norge ville stille militære styrker til UNIFIL hvis FN ba om det.²⁶ Dette var i henhold til de instruksjer Utenriksdepartementet (UD) hadde gitt den norske FN-delegasjonen i New York.²⁷ Instruksjonen antydte at avgjørelsen praktisk talt var tatt, selv om et endelig vedtak måtte tas av regjeringen når den ble samlet. Det var dermed aldri et spørsmål *om*, men bare med hva og hvordan, Norge skulle delta. Den formelle tilslutningen ble gitt i en kongelig resolusjon 22. mars 1978. Bidraget ble senere utvidet 7. april.²⁸

Da regjeringen møttes for å diskutere saken med Stortingets utvidede utenriks- og konstitusjonskomité 6. april, var norske styrker allerede i Libanon og var blitt beskyttet.²⁹ Høyres Svenn Stray lurte på om norske myndigheter hadde tenkt ordentlig igjennom om det faktisk var mulig å gjennomføre FNs mandat. Forsvarsminister Hansen svarte at FN hadde funnet det formålstjenlig å opprette styrken. Og da måtte det ligge et vesentlig håp om «å kunne klare oppgaven og innfri målsetningen».³⁰ Den selvstendige vurderingen Hansen hadde proklamert i Aftenposten 19. mars, var dermed ikke nødvendig, da FN hadde vedtatt å opprette styrken.

Slik Hansen så det, hadde opprettelsen av UNIFIL allerede ført til at de pågående fredsforhandlingene mellom Egypt og Israel ikke var blitt brutt – en seier i seg selv.³¹ En eventuell krig mellom Egypt og Israel kunne utvikle seg til en større krig. Det kunne igjen påvirke Norge ved at supermaktene ble involvert. At det var USA, Norges sikkerhetspolitiske garantist, som hadde vært den store pådriveren for opprettelsen av UNIFIL i Sikkerhetsrådet, gjorde at Norge hadde mulighet til både å støtte USAs Libanon-politikk og FN på en gang. Dermed tok norske myndigheter små sikkerhetspolitiske risikoer ved å legge seg på samme linje som USA. Å kunne støtte både USA og FN samtidig var snarere en norsk utenrikspolitisk jackpot.

Ifølge Hansen var det fremfor alt sikkerhetsrisikoen for soldatene regjeringen hadde vurdert da forespørselen hadde kommet fra FN. Overfor den utvidede utenrikskomiteen hevdet Hansen «at det ikke er større sikkerhetsrisiko i dette området enn det en kan si å ha møtt under andre tilsvarende operasjoner».³² Dermed var det lite kontroversielt å sende norske soldater til Libanon. Risikoen var ikke noe større enn tidligere.

Situasjonen i Sør-Libanon var imidlertid fundamentalt annerledes enn de tidligere operasjonene som Norge hadde deltatt i. Det forelå ingen formell våpenhvileavtale som skulle

25. Norges FN-delegasjon til UD, «Midt-Østen. UNIFIL. Spørsmålet om norske styrker.»: 2–3. 20.mars 1978. UD 26.6/65K bd. 1.

26. Norges FN-delegasjon til UD, «FN-styrkene i Libanon.»: 1. 21. mars 1978. UD 26.6/65K bd. 1.

27. «Beredskapsstyrken til Midt-Østen»: 18–21. 6. april 1978. Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomité (heretter UUKK). Hentet fra https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/stortingsarkivet/duuk/1976-1980/1978_0406.pdf. Besøkt 12.11.2019.

28. «Kongelig resolusjon av 22. mars 1978». UD 26.6/65K bd. 1.; «Kongelig resolusjon av 7. april 1978». UD 26.6/65K bd. 2.

29. «Vedlegg 9: Direkte beskytning i april.» i Avsluttende rapport, NORBATT I. 31. oktober 1978. Riksarkivet (heretter RA) RAFA-3426///L0058.

30. «Beredskapsstyrken til Midt-Østen»: 24, 23–25. 6. april 1978. UUKK, https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/stortingsarkivet/duuk/1976-1980/1978_0406.pdf. Besøkt 12.11.2019.

31. «Beredskapsstyrken til Midt-Østen»: 25. 6. april 1978. UUKK, https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/stortingsarkivet/duuk/1976-1980/1978_0406.pdf. Besøkt 12.11.2018.

32. «Beredskapsstyrken til Midt-Østen»: 25. 6. april 1978. UUKK, https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/stortingsarkivet/duuk/1976-1980/1978_0406.pdf. Besøkt 12.11.2019.

overvåkes. Soldatene møtte en livsfarlig situasjon og havnet fort i kryssilden mellom ulike grupperinger. UNIFIL hadde også blitt opprettet i en slik hast for å hanskkes med et prekært problem at de praktiske sidene og hvordan styrken kunne overvåke freden og gjennomføre sitt oppdrag, ikke var gitt noen inngående vurdering. Ei heller ble de forutsetninger FNs generalsekretær hadde opplyst om at måtte oppfylles for at styrken skulle være effektiv, oppfylt.³³

Den allerede etablerte presedensen gjorde at norske myndigheter på autopilot sendte norske styrker til Sør-Libanon. Motsetningsforholdet mellom hva som ble forespeilet, og hva soldatene faktisk opplevde, tyder på at det hadde senket seg et slør foran norske myndigheters øyne for hva som foregikk i Libanon. Regjeringen var så ivrige etter å støtte både FN og USA at den tok avgjørelser den ikke forstod konsekvensene av. Forsvarssjef Sverre Hamre ymtet tidlig om at norske myndigheter og militære kanskje ikke var mentalt forberedt på de utfordringer som de i realitetenes verden møtte i Libanon.³⁴

Sittende fast i et politisk og militærtaktisk spill 1979–1981

Etter et år i Libanon var imidlertid utenriksminister Knut Frydenlund og forsvarsminister Rolf Hansen også blitt bekymret for at «UNIFIL ikke fullt ut har klart å gjennomføre sitt mandat, og sitter fast i et politisk og militærtaktisk spill i området uten muligheter for en snarlig løsning». ³⁵ Den norske trangen til å støtte FNs militære oppdrag i Libanon uten egne vurderinger hadde ført til at bordet fanget.

Bekymringen for at styrken ikke klarte å gjennomføre sitt mandat, hadde tidlig vært klar for norske myndigheter. Statsminister Odvar Nordli påpekte allerede 11. desember 1978 overfor Israels statsminister Menachem Begin at Norge vurderte å trekke styrken ut hvis Israel fortsatte å legge hindringer i veien for at UNIFIL skulle få gjennomført sitt mandat.³⁶ Samtidig var Frydenlund og Hansen klare på at

FN-styrken som sådan ikke vil kunne trekkes tilbake uten alvorlig risiko for freden og sikkerheten i området. En konfrontasjon mellom de ulike krefter som idag er representert i Libanon-konflikten vil kunne få alvorlige konsekvenser for hele situasjonen i Midt-Østen, herunder gjennomføringen av fredsavtalen mellom Israel og Egypt.³⁷

Ønsket om å opprettholde stabilitet i regionen var helt på linje med den begrunnelsen FNs generalsekretær og Sikkerhetsrådet hadde hatt for å opprettholde UNIFIL. Uten stabilitet i Sør-Libanon kunne konflikten i Libanon blusse opp og få store følger for hele Midtøsten.³⁸ Mer væpnet konflikt i Libanon mellom de ulike libanesiske gruppene, Israels stedfortredere, PLO og alle dets undergrupper, og Syria ville kunne trekke samtlige inn i en heksegryte. Borgerkrigen i Libanon var ikke bare et oppgjør mellom interne grupper, men det var også

33. FNs generalsekretær 1978: 1; Heiberg 1984: 5; Heiberg 1991: 4–6; Hillen 1998: 111–113; Skogmo 1989: 12–13; Skjelsbæk 1985: 261–266.

34. Norges ambassade i Tel Aviv til UD, «Referat fra møte 28.juli 1978 hos Israels viseforsvarsminister Zippori»: 6. 31. juli 1978. UD 26.6/65K bd. 4.

35. Regjeringsnotat fra utenriksministeren og forsvarsministeren til regjeringens medlemmer, «Det norske UNIFIL-engasjementet»: 1–2. 20. april 1979. RA S-1005 Statsministerens kontor heretter (SMK)///UD 1979.

36. Tamnes 1997: 379; Waage 2000: 28.

37. Regjeringsnotat fra utenriksministeren og forsvarsministeren til regjeringens medlemmer, «Det norske UNIFIL-engasjementet»: 2. 20. april 1979. RA S-1005 SMK///UD 1979.

38. Skogmo 1985: 101–102.

en krig som involverte en rekke regionale stater, som igjen var allierte med sine respektive stormakter. Dermed stod stabiliteten i hele Midtøsten på spill.³⁹ Utenriks- og forsvarsministeren hevdet at «UNIFIL har fortsatt stor betydning som en stabiliserende faktor. Dersom UNIFIL idag skulle bli trukket ut, er det økte muligheter for at en ny konflikt vil bryte ut i området».⁴⁰ Det å opprettholde en viss stabilitet i Midtøsten var dermed førende for norske myndigheters vurdering. Det var avgjørende for Norge, og følgelig for norske egeninteresser, at stabilitet ble opprettholdt, og at supermaktene ikke ble dratt inn i konflikten. At UNIFIL ble sittende «fast i et politisk og militærtaktisk spill», var underordnet. Uten stabilitet kunne hele regionen gå opp i flammer.

I tillegg til å utgjøre en trussel mot freden i regionen kunne en uttrekning ifølge utenriks- og forsvarsministeren også føre til at det ville «vekke sterke internasjonale reaksjoner om Norge beslutter å trekke vår UNIFIL-kontingent tilbake etter vel ett års tjeneste i Sør-Libanon».⁴¹ Hvilke internasjonale reaksjoner Norge ville kunne vente som en reaksjon på en eventuell uttrekning, fremgår ikke eksplisitt, men norske myndigheter opplevde en reell frykt for mulige reaksjoner fra andre land som begrenset deres handlingsrom. Norge var medlem av FNs sikkerhetsråd i perioden 1979–1980, og dette hadde en innvirkning på de norske beslutningene angående UNIFIL. I Sikkerhetsrådet var det viktig for Norge å vise NATO-lojalitet og ikke legge seg ut med Norges allierte, spesielt USA. Ole Ålgård, Norges FN-ambassadør og representant til Sikkerhetsrådet, var så opptatt av å balansere disse hensynene at han fortalte en amerikansk kollega at kritikerne i Norge mente at han hadde «transformed Norway into the 51st state of the United States during my years in the Security Council».⁴²

USAs holdning ble også tillagt stor vekt da forsvarsminister Thorvald Stoltenberg, som hadde tatt over etter Rolf Hansen i oktober 1979, vurderte våren 1980 om Norge var kommet til et punkt hvor FN-styrken ikke lenger kunne akseptere situasjonen i Sør-Libanon. Forsvarsministeren fikk da svar fra statsminister Nordli at det ville være umulig å kalle den norske styrken hjem uten at hele UNIFIL ble avvirket. Likevel henvendte Nordli seg til president Jimmy Carter og informerte ham om at Norge ikke lenger aksepterte situasjonen og våpenbruken mot UNIFIL. Carter presiserte i sitt svar at Norge ikke måtte trekke seg ut, da det norske bidraget var av avgjørende betydning for UNIFIL.⁴³ USAs holdning, spesielt til UNIFIL, ble tungt vektlagt. I tillegg var Norge i Sikkerhetsrådet. Norge fryktet selvsagt USAs reaksjoner, da USA var Norges fremste sikkerhetsgaranti gjennom NATO.

Også et økonomisk argument ble vurdert av Frydenlund og Hansen som en mulig grunn til å trekke Norge ut. Da norske myndigheter vedtok å sende soldater til Libanon, var en forutsetning at omkostningene skulle refunderes av FN etter en spesiell fordelingsnøkkel.⁴⁴ Derimot ble det tidlig klart for regjeringen og Stortinget at refusjonen fra FN kunne utebli, da flere av FNs medlemsstater ikke betalte sine bidrag til UNIFIL. Dermed måtte FN-opdraget finansieres av det enkelte land.⁴⁵ Frydenlund og Hansen vurderte det dermed slik at

39. Waage 2013: 227–232.

40. Regjeringsnotat fra utenriksministeren og forsvarsministeren til regjeringens medlemmer, «Norges fortsatte deltagelse i UNIFIL-styrkene i Libanon.»: 1. 5. februar 1980. RA S-1005 SMK///UD 1980-81.

41. Regjeringsnotat fra utenriksministeren og forsvarsministeren til regjeringens medlemmer, «Det norske UNIFIL-engasjementet»: 2. 20. april 1979. RA S-1005 SMK///UD 1979.

42. Svenbalrud 2012a: 216.

43. Børresen et al. 2004: 175–176.

44. «Kongelig resolusjon av 22. mars 1978». UD 26.6/65K bd. 1; Forsvarsdepartementet 1978: 4; Forsvarskomiteen 1978: 2.

45. Forsvarsdepartementet 1978: 4–5; Forsvarskomiteen 1978: 2; «Beredskapsstyrken til Midt-Østen»: 2. 6. april 1978. UUKK. https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/stortingsarkivet/duuk/1976-1980/1978_0406.pdf. Besøkt 12.11.2019.

de «[ø]konomiske argumenter som vil bli fremført fra norsk side i favør av en slik beslutning kan ikke påregnes å bli møtt med forståelse, spesielt på bakgrunn av våre tidligere utsagn og holdninger til FNs fredsbevarende operasjoner». ⁴⁶ Norsk prestisje og anseelse stod altså på spill hvis den norske regjeringen trakk seg fra UNIFIL av økonomiske grunner.

Videre mente Frydenlund og Hansen at den eventuelle norske avgjørelsen om å trekke ut styrkene ville sette FN i en vanskelig situasjon, da «[d]et vil bli meget vanskelig for FN å skaffe erstatning for norske enheter. En norsk tilbaketrekning vil også kunne føre til at andre troppebidragende land vil kunne følge eksempelet». ⁴⁷ Regjeringen godtok dermed økonomisk tap for å unngå tapt politisk prestisje, samtidig som norske myndigheter ikke satte FN, som hadde en særstilling i norsk politikk, i en vanskelig situasjon. Samtidig var de to ministrene klare på at norske beslutningstakere burde «gjøre alle berørte parter og FN oppmerksom på at man ikke kan forvente at Norge vil kunne opprettholde sitt engasjement i Sør-Libanon på ubegrenset tid». ⁴⁸

Sommeren 1979 var forsvarsminister Hansen fremdeles betenkt over fortsatt å ha norske soldater i Sør-Libanon. Norske styrker rapporterte stadig om alvorlige påkjenninger og utfordringer med økende og tung ildutveksling mellom ulike grupper. ⁴⁹ I et intervju med Aftenposten i august uttalte forsvarsministeren: «[V]i nærmer oss nå det kritiske punkt der vi må vurdere hvorvidt det er forsvarlig å ha de fredsbevarende styrkene stasjonert i Syd-Libanon.» ⁵⁰ Hansen la vekt på at en slik beslutning burde fattes av FNs sikkerhetsråd, men at Norge måtte gjøre selvstendige vurderinger og spørre seg selv om forutsetningene for tilstedeværelse forelå. På tross av forsvarsministerens formaning om en selvstendig vurdering, var Utenriks- og Forsvarsdepartementet klare på at beslutningen om en eventuell uttrekning skulle fattes av FNs sikkerhetsråd og ikke av det enkelt land alene. ⁵¹

For FNs sikkerhetsråd var det derimot svært vanskelig i det hele tatt å vurdere en uttrekning. UNIFIL ble opprinnelig opprettet som en midlertidig styrke, men fordi konflikten ikke lot seg løse på kort sikt, måtte mandatet fornyes kontinuerlig. ⁵² Dette skulle fungere som et press på partene, da en uttrekning kunne gjøre situasjonen verre. Men FNs generalsekretær vurderte det slik at det å true med å trekke seg ut hadde store følger. For det første ville ikke en uttrekning være effektiv for å skape et press ovenfor israelerne, den sterkeste parten, mens det skapte et betydelig press på den libanesiske og amerikanske regjeringen. For det andre ville fremtidens fredsbevarende operasjoner bli påvirket i negativ forstand, da en uttrekning ville fremstå som et tap for FNs evne til fredsbevaring. ⁵³ Avgjørelsen ble

46. Regjeringsnotat fra utenriksministeren og forsvarsministeren til regjeringens medlemmer, «Det norske UNIFIL-engasjementet»: 2. 20. april 1979. RA S-1005 SMK///UD 1979.

47. Regjeringsnotat fra utenriksministeren og forsvarsministeren til regjeringens medlemmer, «Det norske UNIFIL-engasjementet»: 2. 20. april 1979. RA S-1005 SMK///UD 1979.

48. Regjeringsnotat fra utenriksministeren og forsvarsministeren til regjeringens medlemmer, «Det norske UNIFIL-engasjementet»: 2–3. 20. april 1979. RA S-1005 SMK///UD 1979.

49. «Norbatt III/UNIFIL. Rapport.»: 1. 12. oktober 1979. RA RAFA-3426///L0060.

50. «Intervju med forsvarsminister Rolf Hansen i Aftenposten». 27. august 1979. UD 26.6/65K bd. 8; Fra ekspedisjonssjef Christiansen til utenriksministeren, «Det norske UNIFIL-engasjementet»: 2. 12. juni 1979. UD 26.6/65K. bd. 8.

51. Fra UD til Norges FN-delegasjon, «Norge og UNIFIL. Henvendelse fra Libanon». 29. august 1979. UD 26.6/65K. bd. 8.

52. Mandatet ble fornyet rundt hver sjette måned utenom i firemånedersperioden fra 18. september 1978 til 19. januar 1979, da mandattiden var fire måneder. Etter sikkerhetsrådsresolusjon 425 var det resolusjon 434 (18. september 1978), 444 (19. januar 1979), 450 (14. juni 1979), 459 (19. desember 1979), 474 (14. juni 1980), 483 (17. desember 1980), 488 (19. juni 1981), 498 (18. desember 1981) som i perioden 1978–81 forlenget mandatet til UNIFIL.

53. Skogmo 1989: 169.

dermed løftet ut av nasjonale hender, og trusselen om en uttrekning ble en sovepute. Den norske regjeringen kunne bare skyve en eventuell beslutning om å trekke styrken hjem foran seg.

Det var tre viktige grunner til at spørsmålet om en eventuell uttrekning ikke ble vurdert videre. For det første ville en uttrekning være en svært alvorlig trussel mot stabiliteten i Midtøsten. Dermed var viktige geopolitiske hensyn med i den norske vurderingen: Israel og Syria, som stod på hver sin side i den kalde krigen, måtte holdes på behørig avstand. For det andre ønsket ikke norske myndigheter å sette FN i en vanskelig situasjon. Til slutt vurderte norske myndigheter det slik at en uttrekning ville vekke sterke internasjonale reaksjoner. Dermed overlot Norge den viktige beslutningen om norsk deltakelse til FNs sikkerhetsråd.

Formelt uendret, men radikalt endret 1982

6. juni 1982 invaderte Israel Libanon på nytt. Israels *casus belli* var et mislykket attentat 3. juni 1982 i London på Israels ambassadør til Storbritannia. Attentatet ble utført av den palestinske gruppen til Abu Nidal, som var støttet av Irak. Nidal var en av Yassir Arafats bitreste fiender.⁵⁴ Attentatet ble uansett brukt som et påskudd for å mobilisere den israelske krigsmaskinen. Målet for invasjonen var blant annet å fjerne PLO fra Libanon, selv om det var PLO-lederens argeste fiende som ga påskuddet for invasjonen.⁵⁵ Den omfattende invasjonen gjorde at hele UNIFILs ansvarsområde kom bak de israelske linjene, som strakte seg helt til det beleirede Beirut. Situasjonen UNIFIL havnet i, var helt ny i FNs fredsbevarende styrkers historie.⁵⁶ For de norske soldatene i Libanon var oppdraget formelt uendret. Men den israelske tilstedeværelsen gjorde det umulig for styrken å gjennomføre sitt oppdrag. Hvordan forholdt norske myndigheter og de norske styrkene på plass i Libanon seg til en så dramatisk endret situasjon?

Styrken inntok en «vente og se»-holdning i påvente av et nytt mandat og oppdrag.⁵⁷ Generaløyntnant Sven Hauge i Samordningsutvalget for Libanon mente umiddelbart at UNIFIL nå befant seg i en meningsløs situasjon.⁵⁸ Begrunnelsen som tidligere hadde blitt fremstilt av FNs generalsekretær, Sikkerhetsrådet og norske utenrikspolitiske myndigheter om at UNIFIL var en stabiliserende faktor i Midtøsten, hadde Israels invasjon feid til side.⁵⁹ Israel hadde igjen gjort som det ville og invadert et naboland.

I oktober 1981 hadde det vært regjeringsskifte i Norge. En borgerlig regjering under ledelse av Høyres Kåre Willoch hadde tatt over. Fikk det noen innvirkning på Norges forhold til UNIFIL? Regjeringen hadde selvsagt ikke kjennskap til Israels militære mål, men den mente at situasjonen etter den israelske invasjonen var så alvorlig at det kunne bli aktuelt å trekke styrken ut. Men den nye borgerlige regjeringen med utenriksminister Sverre Strøm (H) i spissen ønsket heller ikke en uttrekning før det var «helt klart at UNIFIL ikke lenger kan ha noen meningsfylt fredsbevarende rolle i Sør-Libanon».⁶⁰ Nok en gang ble spørsmålet om uttrekning overlatt til FN – i samråd med de andre landene som bidro med styrker

54. Shlaim 2000: 403.

55. Waage 2013: 235–236.

56. Hillen 1998: 133; James 1983: 625; Ness 1985: 156, 187.

57. «Rapport for 1. periode (25. mai 1982 – 13. august 1982)»: 4–5. 27. september 1982. RA RAFA-3426///L0134.

58. Referat, «Møte i Samordningsutvalget for Libanon»: 3. 8. juni 1982. UD 24.11/19H bd. 2.

59. Skogmo 1985: 102.

60. Stortingstidende 1982: 4084.

til UNIFIL.⁶¹ Om situasjonen gjorde at de norske styrkenes sikkerhet ble truet, ville saken ifølge Stray stille seg annerledes, men så lenge styrken hadde tilfredsstillende tilfluktsrom og brukte disse, ble sikkerheten vurdert som god nok.⁶² Hvilken fredsbevarende rolle UNIFIL ifølge Stray fortsatt skulle ha, var helt uvisst.

På kort sikt godtok norske myndigheter kortvarige forlengelser av UNIFILs mandat så lenge det norske ansvarsområdet var fritt for fremmede styrker og det ikke ble lagt hindringer i veien for den norske styrkens humanitære arbeid. Norge var på dette grunnlaget beredt til å bli i UNIFIL en midlertidig periode. På lang sikt ble det krevd at UNIFIL måtte få en meningsfylt funksjon som fredsbevarende styrke, og at Sikkerhetsrådet vedtok et gjennomførbart mandat.⁶³

Det kortsiktige ønsket til norske myndigheter ble delvis oppfylt da Sikkerhetsrådet 18. juni ga UNIFIL et midlertidig oppdrag om å «utvide beskyttelsen og den humanitære assistansen til befolkningen i området».⁶⁴ Israelerne valset fortsatt frem og tilbake som det passet gjennom det norske ansvarsområdet, mens nordmennene måtte holde Israels støttespiller, den kristne major Haddad og hans milit, utenfor. UNIFIL fikk en humanitær rolle, og den økte prioriteringen til humanitært arbeid var noe utenriksminister Stray og forsvarsminister Anders C. Sjaastad var spesielt fornøyd med.⁶⁵ Norske myndigheter hadde allerede i 1978 inkorporert humanitær innsats som et verktøy for de norske fredsbevarende styrkene for å opprettholde ro og orden gjennom å skape et godt forhold til lokalbefolkningen.⁶⁶

Selv om humanitær innsats var et oppdrag som ble vektlagt av norske myndigheter for å opprettholde bidraget i Libanon, ble andre synspunkter fremmet underhånden til Sikkerhetsrådet: Dersom styrken ikke fikk noen meningsfylte oppgaver, burde den avvikles så fort som mulig. Det norske bidraget skulle likevel ikke avsluttes ensidig, men bare ved en helhetlig avvikling av UNIFIL. Samtidig skulle det legges press på partene i Libanon ved bare å forlenge mandatet med én til to måneder av gangen.⁶⁷ Hvorfor korte perioder skulle legge press på aktørene, er usikkert. Trolig overvurderte Stray og Sjaastad UNIFILs betydning for Israel, USA, Libanon og PLO, som alle hadde høyst ulike motiver. Den libanesiske presidenten Sarkis var trolig den som mest av alle ønsket at UNIFIL skulle være til stede og hjelpe ham å styre det uregjerlige landet. Men UNIFIL hadde ikke stor betydning for Israel, da israelerne ikke ønsket å ha noen FN-styrke i Libanon. Israel hadde ikke tillit til UNIFILs evne og vilje til å kontrollere PLO og forhindre angrep mot Israel. For PLO var det på et vis en fordel at UNIFIL var i Sør-Libanon, fordi det ga noe beskyttelse, men til direkte ulempe når det gjaldt å kunne angripe Israel.⁶⁸ Men uansett ønsket ikke de to norske ministrene noen norsk alenegang.

Utenriksminister Stray og forsvarsminister Sjaastad mente at styrken hadde en beroligende virkning på situasjonen i Sør-Libanon. Alt som skjedde i okkupasjonssonen, ble tross alt rapportert til FN og verdenssamfunnet, og det gjorde at situasjonen ikke ble ytterli-

61. Stortingstidende 1982: 4084.

62. Stortingstidende 1982: 4084.

63. Fra UD til ulike norske ambassader, «UNIFILs framtid. Norsk deltakelse»: 1–2. 16. juni 1982. UD 26.6/65K bd. 13.

64. «[E]xtend their protection and humanitarian assistance to the population of the area.» Paragraph 17 i S/15194/Add.2 FNs generalsekretær 1982; FNs sikkerhetsrådsresolusjon 511 18. juni.

65. Regjeringsnotat fra utenriksministeren og forsvarsministeren til regjeringens medlemmer, «Norges deltakelse i UNIFIL-styrken i Libanon.»: 1–2. 22. juni 1982. RA S-1005 SMK///UD 1981-82.

66. Pettersen 2015: 60–62.

67. Regjeringsnotat fra utenriksministeren og forsvarsministeren til regjeringens medlemmer, «Norges deltakelse i UNIFIL-styrken i Libanon.»: 1–3. 12. august 1982. RA S-1005 SMK///UD 1981-82.

68. Skjelsbæk 1985: 255.

gere forverret.⁶⁹ Samtidig håpet regjeringen at situasjonen i Libanon skulle endre seg slik at styrken igjen skulle få fredsbevarende oppgaver. Dersom styrken skulle bli trukket ut, ville det være vanskelig å få på plass en FN-styrke på et senere tidspunkt. Dessuten ville Norge – ved en ensidig uttrekning – være det eneste landet som trakk seg ut av en styrke som fortsatt hadde Sikkerhetsrådets støtte. Det kunne oppfattes som en manglende tro på FNs fredsbevarende styrker, en tro norske beslutningstakere fortsatt hadde.⁷⁰ Likevel var Stray og Sjaastad urolige for at «man løper den risiko at styrkens midlertidige tilstedeværelse uten noen meningsfylt oppgave utvikler seg til å bli en mer eller mindre permanent ordning. Det blir en av de faste brikker som man ikke tør flytte på av hensyn til den politiske balanse». ⁷¹ I tillegg mente regjeringen at det var beklagelig at FN ikke var i stand til å håndtere situasjonen i Libanon. Utenriksminister Stray mente at det egentlig bare var USA som hadde muligheten til å ordne opp i det borgerkrigsrammede landet.⁷²

USA, som hadde presset på for å opprette UNIFIL, var imidlertid blitt kritiske til hele operasjonen. Amerikanerne mente at UNIFIL hadde skapt få positive resultater, og hadde ingen tro på at styrken kunne løse de problemene invasjonen hadde skapt. UNIFIL hadde, ifølge den nye republikanske Reagan-administrasjonen som i 1982 styrte USA, ikke greid å forhindre konflikt mellom ulike libanesiske grupper eller forhindre økt regional spenning mellom Israel og Syria. Derfor ønsket ikke administrasjonen å jobbe innenfor de rammene FN-styrken ga. I august 1982 opprettet USA i stedet sin egen Multinational Force in Lebanon (MNF). Dermed hadde Reagan-administrasjonen ytterligere svekket UNIFILs autoritet og kredibilitet.⁷³

Slik vurderte også den norske regjeringen opprettelsen av MNF, «en ytterligere desavuering av FN som et fredsbevarende organ». ⁷⁴ Amerikanerne ønsket imidlertid at UNIFIL skulle opprettholdes. Dermed støttet de UNIFIL når styrkens mandat var oppe til forhandling i Sikkerhetsrådet, og når land truet med å trekke styrkene sine ut av UNIFIL.⁷⁵ Ved å opprette MNF og tidvis støtte UNIFIL kunne amerikanerne ri to hester på en gang. Slik Reagan-administrasjonen så det, hadde den dermed flere alternativer for å håndtere konflikten i Libanon.⁷⁶

Selv om den amerikanske administrasjonen bare vekselvis støttet UNIFIL, ble like fullt amerikanernes anmodninger om at UNIFIL måtte bli i Sør-Libanon, tungt vektlagt hos

69. Regjeringsnotat fra utenriksministeren og forsvarsministeren til regjeringens medlemmer, «Norges deltakelse i UNIFIL-styrken i Libanon»: 1. 12. august 1982. RA S-1005 SMK///UD 1981-82.

70. Støtten i Sikkerhetsrådet var ikke eksplisitt, da Sovjetunionen og Polen avstod fra å stemme, men Svenn Stray mente at de i virkeligheten fortsatt ønsket UNIFIL i Sør-Libanon. «Redegjørelse ved utenriksministeren om situasjonen i Libanon og UNIFIL-styrken.»:178–179. 27. august 1982. UUKK, https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/stortingsarkivet/duuk/1981-1985/1982_0827.pdf. Besøkt 18.2.2019. Norge ville vært i selskap med Nigeria og Nepal om å trekke seg ut i 1982. Det var likevel en vesensforskjell mellom Norge, Nigeria og Nepal, da Norge var den nest største bidragsyteren etter Frankrike, noe som gjorde at en norsk uttrekning ville hatt store konsekvenser for UNIFIL. Sitter 2019: 87.

71. «Redegjørelse ved utenriksministeren om situasjonen i Libanon og UNIFIL-styrken.»: 179. 27. august 1982. UUKK https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/stortingsarkivet/duuk/1981-1985/1982_0827.pdf. Besøkt 19.2.2019.

72. «Redegjørelse ved utenriksministeren om situasjonen i Libanon og UNIFIL-styrken.»: 187. 27. august 1982 UUKK, https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/stortingsarkivet/duuk/1981-1985/1982_0827.pdf. Besøkt 19.2.2019.

73. Varady 2017: 117–118.

74. Regjeringsnotat fra utenriksministeren og forsvarsministeren til regjeringens medlemmer, «Norges deltakelse i UNIFIL-styrken i Libanon»: 1. 12. august 1982. RA S-1005 SMK///UD 1981-82.

75. Skogmo 1989: 206.

76. Varady 2017: 117–118; James 1983: 626–627.

den norske regjeringen etter den israelske invasjonen.⁷⁷ De norske vurderingene av UNIFIL bygget på vekslende amerikansk støtte, som ikke nødvendigvis støttet opp om UNIFILs rolle i Sør-Libanon. At MNF undergravde UNIFIL som fredsbevarende styrke, var åpenbart av mindre betydning i Oslo.

USAs særstilling som Norges sikkerhetsgarantist var avgjørende for de norske vurderingene. Norske myndigheter ønsket ikke å gjøre noe som kunne forstyrre den politiske balansen i området eller vise mistro til FN. At UNIFIL fikk en midlertidig oppgave som humanitære hjelpere, gjorde at situasjonen i Sør-Libanon ble akseptabel for norske myndigheter.

Konklusjon

Hvorfor valgte norske beslutningstakere å delta i UNIFIL, og hvorfor ble norske styrker stående i Libanon? Avgjørelsen om å delta med militære styrker ble tatt på autopilot, da det var selvsagt for norske myndigheter å delta i FN-styrken. Det var allerede en etablert praksis uforbeholdent å støtte FN-operasjoner. FN stod i en særstilling i norsk politikk. Støtten til FN bygget på at det kunne gagne norske egeninteresser og samtidig være altruistisk motivert. Dessuten ønsket ikke norske myndigheter å sette FN i en vanskelig situasjon. Det var også et vedvarende motiv for å opprettholde styrken. Slik norske regjeringer så det, utgått fra Arbeiderpartiet eller borgerlige partier, så støttet ikke Norge bare FN ved å delta i UNIFIL, men også USA. Som Norges sikkerhetspolitiske garantist var det viktig for Norge å holde seg inne i varmen hos amerikanerne, uavhengig av hva amerikanerne selv måtte mene og gjøre i forhold til UNIFIL. Amerikanernes synspunkter ble tillagt stor vekt i vurderingene om Norge skulle trekke seg ut eller bli værende. Dette bidro til å støtte opp om norske egeninteresser.

Fra det øyeblikk norske myndigheter besluttet å sende styrker til Libanon, var det slik at bordet fanget. Det ble ikke på noe tidspunkt gjort selvstendige norske vurderinger. Selv om situasjonen ikke var slik myndighetene hadde sett for seg i det hele tatt, oppfattet norske myndigheter at de hadde et ekstremt lite handlingsrom. At styrken var sendt på autopilot, hadde ført til at det ikke forelå noen exit-strategi. Det var bare noen få ganger at norske myndigheter ymtet frempå om uttrekning, og dette var knapt nok alvorlig ment. Norske myndigheter oppfattet at de ikke hadde noen gyldige argumenter, og en uttrekning ville bare skade Norges renommé og politiske prestisje. UNIFIL ble vurdert som en fast brikke ingen turte å flytte på av frykt for å utfordre stabiliteten i regionen. Samtidig ville en uttrekning vekke sterke internasjonale reaksjoner, der USAs reaksjoner ble fryktet mest av alt. At UNIFIL fikk en midlertidig oppgave som humanitære hjelpere, gjorde at situasjonen i Sør-Libanon var akseptabel for norske myndigheter selv etter den israelske invasjonen i 1982. Motivene bygget på egeninteresse og altruisme bleknet i lys av det manglende handlingsrommet. Resultatet ble at Norge ble stående med militære styrker i fredens tjeneste i Libanon i tjuen år.

Litteratur

Børresen, J., Gjeseth, G., & Tamnes, R. (2004). *Norsk forsvarshistorie*, bd. 5, *Allianseforsvar i endring: 1970–2000*. Bergen: Eide.

FNs sikkerhetsråd. (1978). *2074th meeting: 19 March 1978*. New York: United Nations. Hentet fra <https://digitallibrary.un.org/record/224880>. Besøkt 1.11.2019

77. Børresen et al. 2004: 176; Tamnes 1997: 379.

- FNs generalsekretær. (1978). *Report of the Security-General on the implementation of Security Council resolution 425 (1978) (S/12611)*. New York: United Nations. Hentet fra <https://digitallibrary.un.org/record/224511>. Besøkt 22.01.2021
- FNs generalsekretær. (1982). *Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Force in Lebanon (S/15194/ Add.2)*. New York: United Nations Security Council. Hentet fra <https://digitallibrary.un.org/record/30349>. Besøkt 22.01.2021
- FNs sikkerhetsrådsresolusjon 425 19. mars 1978. Hentet fra [https://undocs.org/S/RES/425\(1978\)](https://undocs.org/S/RES/425(1978)). Besøkt 1.11.2019.
- FNs sikkerhetsrådsresolusjon 511 18. juni 1982. Hentet fra [https://undocs.org/S/RES/511\(1982\)](https://undocs.org/S/RES/511(1982)). Besøkt 1.11.2019.
- Forsvarsdepartementet. (1978). *St.prp.178 (1977-78). Tilleggsbevilgning til forsvarsbudsjettet for 1978 i forbindelse med Norges deltakning i FN's vaktstyrke i Libanon*. Oslo: Regjeringen.
- Forsvarskomiteén. (1978). *Innst. S. nr. 366 (1977-78). Innstilling fra forsvarskomiteén om tilleggsbevilgning til forsvarsbudsjettet for 1978 i forbindelse med Norges deltaking i FN's vaktstyrker i Libanon (St. prp. nr. 178)*. Oslo: Stortinget.
- Gilmour, A. (2017). The Role of the UN Secretary-General. A Historical Assessment. I K. Makdisi & V. Prashad (red.), *Land of Blue Helmets. The United Nations and the Arab world* (s. 21-57). Oakland, CA: University of California Press. <https://doi.org/10.1525/california/9780520286931.003.0002>
- Harris, W. (2012) *Lebanon. A History, 600-2011*. Oxford: Oxford University Press.
- Heiberg, M. (1984). Observations on UN Peace Keeping in Lebanon. I *NUPI-notat 305*. Oslo: Norsk utenrikspolitisk institutt.
- Heiberg, M. (1991). Peacekeeping in Southern Lebanon. Past, present and future? I *NUPI-notat 453*. Oslo: Norsk utenrikspolitisk institutt.
- Hillen, J. (1998). *Blue Helmets. The Strategy of UN Military Operations*. Washington: Brassey's.
- James, A. (1983). Painful Peacekeeping. The United Nations in Lebanon 1978-1982. *International Journal*, 38(4), 613-634. <https://doi.org/10.1177/002070208303800404>
- Jensehaugen, J. (2018). *Arab-Israeli Diplomacy under Carter. The US, Israel and the Palestinians. London & New York: I.B. Taurus*. <https://doi.org/10.5040/9781350985346>
- Kristoffersen, L. (2009). Interesser i norsk engasjementspolitikk. I *Oslo files – On Defence and Security 4*. Oslo: Institutt for forsvarsstudier.
- Khalidi, W. (1979). *Conflict and Violence in Lebanon. Confrontation in the Middle East*. Harvard Studies in International Affairs. Harvard University: Center for International Affairs.
- Leira, H. (red.). (2007). *Norske selvbilder og norsk utenrikspolitikk*. Oslo: Norsk Utenrikspolitisk Institutt.
- Ness, M.H. (1985). FN i okkupert område? UNIFIL etter invasjonen i 1982. I K. Skjelsbæk (red.), *Internasjonal politikk nr. 2/3* (s. 155-188). Flekkefjord: Norsk Utenrikspolitisk Institutt.
- Pettersen, M.S. (2015). *Nødhjelp by proxy. Det norske utenriksdepartementets nødhjelpspolitik overfor Libanon, 1975-1982* (masteroppgave i historie). Universitetet i Oslo.
- Riste, O. (2001). *Norway's foreign relations. A history*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Riste, O. (2003). Ideal og egeninteresser. Utviklinga av den norske utenrikspolitiske tradisjonen. I S.G. Holtsmark, H.Ø. Pharo & R. Tamnes (red.), *Motstrøms. Olav Riste og norsk internasjonal historieskriving* (s. 53-85). Oslo: Cappelen.
- Shlaim, A. (2000). *The Iron Wall. Israel and the Arab world*. New York: Norton.
- Sitter, R. (2019). *Fanget i et politisk og militærtaktisk spill. Norske utenrikspolitiske motiver for Norges fredsbevarende styrker i Libanon 1978-1982* (masteroppgave i historie). Universitetet i Oslo.
- Skjelsbæk, K. (1985). UNIFIL. Forutsetninger, vanskeligheter og resultater. I K. Skjelsbæk (red.), *Internasjonal politikk nr. 2/3* (s. 253-276). Flekkefjord: Norsk Utenrikspolitisk Institutt.

- Skjelsbæk, K. (1990). UN Peacekeeping. Expectations, Limitations and Results. Forty Years of Mixed Experience. I J. Rikhye & K. Skjelsbæk (red.), *The United Nations and Peacekeeping. Results, Limitations and Prospects* (s. 52–67). London: MacMillan.
- Skogmo, B. (1985). FNs Sikkerhetsråd og UNIFIL. Det utøvende apparat. I K. Skjelsbæk (red.), *Internasjonal politikk nr. 2/3* (s. 85–105). Flekkefjord: Norsk Utenrikspolitisk Institutt.
- Skogmo, B. (1989). *UNIFIL. International Peacekeeping in Lebanon, 1978-1988*. Boulder, CO: Rienner.
- Skogrand, K. (2004). *Norsk forsvarshistorie*, bd. 4, *Alliert i krig og fred. 1940-1970*. Bergen: Eide.
- Stortingstidende. (1982). *Sak nr. 11. Tilråding frå forsvarskomiteen om omdisponering av og tilleggsøyving til forsvarsbudsjettet for 1982 i samband med Noregs vidare deltaking i FNs fredsbevarande styrker i Libanon. (Innst. S. nr. 283 jfr. St. prp. nr. 140) (S.tid. 4083—4092 (8.6.82).)*. Oslo: Stortinget.
- Svenbalrud, H.K. (2012a). *Foundation and Ornament. The United Nations as «Cornerstone of Norwegian Foreign Policy» 1970-2005* (ph.d.-avhandling). Universitetet i Oslo.
- Svenbalrud, H.K. (2012b). Fundament og ornament. FN som «hjørnestein i norsk utenrikspolitikk», 1970–2005. *Internasjonal Politikk*, 70(2), 159–181.
- Sønsteby, M.N. (2015). *Alternativenes grusomhet. Amerikansk politikk overfor Libanon, 1977-1979* (masteroppgave i historie). Universitetet i Oslo.
- Tamnes, R. (1997). *Norsk utenrikspolitiks historie*, bd. 6, *Oljealder, 1965-1995*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Tamnes, R. (2015). Et lite land i stormaktspolitikken. *Internasjonal Politikk*, 73(3), 384–393.
- Tveit, O.K. (1996). *Alt for Israel. Oslo-Jerusalem, 1948-1978*. Oslo: Cappelen.
- Urquhart, B. (1987). *A life in peace and war*. New York: Harper & Row.
- Varady, C. (2017). *US Foreign Policy and the Multinational Force in Lebanon. Vigorous Self-Defence*. Cham: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-53973-7>
- Waage, H.H. (2000). «Norwegians? Who needs Norwegians?»: *Explaining the Oslo Back Channel: Norway's Political Past in the Middle East*. Oslo: Utenriksdepartementet.
- Waage, H.H. (2013). *Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten*. Kristiansand: Cappelen Damm Akademiske.
- Waage, H.H., & Huse, G.B. (2019). A Careful Minuet. The United States, Israel, Syria and the Lebanese Civil War, 1975–1976. *The International History Review*. <https://doi.org/10.1080/07075332.2019.1678507fa>